

de Sant Joan, el Nadal, les tradicions gastronòmiques, l'arquitectura popular, el cinema i els esports per a la cultura popular catalana. Potser pensarà el lector que es tracta d'un darrer calaix de mides molt amples, però és cert que l'autor no vol cloure aquesta història de l'art del país sense fer esment dels principals esdeveniments de caràcter popular que intervenen en la creació de la identitat pròpia.

Amb el colofó titulat «Obertures» Barral plasma les seves pròpies conclusions sobre els alguns dels aspectes més importants d'aquesta història de l'art de Catalunya. Per això reivindica la importància del context, l'entorn i el paisatge, és a dir, els «llocs d'art», en la formació de l'artista i en la gènesis de l'obra d'art: «Recórrer els llocs de la tradició artística és una altra manera d'acostar-nos a la història de l'art, de lligar art i societat, de recórrer el país i els seus emblemes» (p. 229). De fet, es tracta d'una recapitulació dels eixos transversals que articulen l'obra, per a reafirmar el subtítol del llibre: creació artística, paisatge i societat. És la manera de Xavier Barral i Altet d'expressar el seu convenciment que l'art sempre ha reflectit la societat d'un moment en el context dels esdeveniments històrics i econòmics i en un marc geogràfic concret.

LAURA BARTOLOMÉ ROVIRAS

MIRET I SANTS, JOAQUIM (2010). *Sempre han tingut bec les oques*. Introducció d'Enric Pujol. Edició a cura d'Alba Dedeu. Barcelona: Adesiara. 380 p.

Miret i Sans, investigador incansable, fou capdavanter en temes que poden semblar tan moderns com els dels esclaus, els jueus o els ordres militars a la Catalunya medieval. Practicava un positivisme saludable que deixava de banda els prejudicis i la pudicitat del seu temps. Els processos que Miret desenterra en aquest llibre, editat el 1905, indiquen un grau elevat d'impunitat dels delictes i els crims dels membres de les classes altes, incloent-hi autoritats eclesiàstiques, i delaten uns costums privats que contradiuen la imatge idealitzada i romàntica que els tradicionalistes volien donar de la Catalunya medieval com una societat cristiana. La desigualtat davant l'administració de justícia era molt més gran que avui. Dels processos que analitza Miret, dedueix l'existència d'un progrés moral que creia que havia de continuar en el futur. Justifica la revolta dels remercences. No sols els delictes sexuals, dels quals són víctimes fins i tot noies menors d'edat indefenses, s'ocupa l'historiador, sinó també dels efectes perversos de la persecució de la usura

en temps d'Alfons IV, per la cobdícia dels comissaris i sense els beneficis esperats per al tresor de la Corona, amb escàndols tan pertorbadors que els cristians acabaren sent-hi exclosos i en resultaren les víctimes propiciatòries els prestamistes jueus. Si la Generalitat protestà en aquest cas contra els abusos, en canvi intervingué en la persecució dels esclaus que fugien dels seus amos. Del cúmul de processos estudiats, dedueix Miret l'oportunitat de les invectives dels sermons de Sant Vicenç Ferrer i d'altres predicadors. Un encert de l'edició és la modernització de la llengua dels documents, amb gran respecte envers l'original. Molt útil és la introducció de dinou planes deguda a Enric Pujol sobre un historiador que descobrí les homilies d'Organyà i fou un dels vuit membres fundadors de l'Institut d'Estudis Catalans el 1907.

ALBERT BALCELLS